

مقام معظم رهبری به مدیریت اجرایی کشور از اساسی‌ترین تصمیمات در جهت رسیدن به توسعه اقتصادی کشور بوده است (سند توسعه بخش تعاون، ۱۳۸۵). بدین منظور و برای اجرایی شدن سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در راستای افزایش سهم بخش تعاون به ۲۵ درصد در اقتصاد ملی، وزارت تعاون به‌عنوان متولی توسعه این بخش در جهت تشکیل، توسعه و ارتقاء بهره‌وری و کیفیت فعالیت تعاونی‌ها، ناگزیر از اجرای درست آموزش و ترویج بخش تعاون، که یکی از اصول سیاست‌های کلی بخش تعاون است، می‌باشد. بدین ترتیب این موضوع و مأموریت ایجاب می‌کند که شرایط، ملزومات و سازوکارهای اجرای برنامه‌های مصوب برای توسعه بخش تعاونی در راستای سند توسعه بخش تعاون استان خراسان شمالی، اهمیت دادن به چگونگی اجرای روش‌های آموزشی و ترویجی بخش تعاون در این استان می‌باشد. (سند توسعه بخش تعاون استان خراسان شمالی، ۱۳۸۵)

بیان مسأله

«تعاون» و «فعالیت‌های تعاونی‌گونه» سابقه‌ای به قدمت اجتماعات بشری دارد، اما باید اذعان کرد در هیچ برهه‌ای انسان‌ها تا این حد با سازمان‌های تعاونی گسترده، پیچیده و متعدد سروکار نداشته‌اند. در سده اخیر، رشد و گسترش سازمان‌های تعاونی تبدیل به یک رویکرد جهانی شده است.

اینک در بیشتر کشورها، تعاونی‌ها یکی از ارکان اقتصاد به حساب می‌آیند. در کشور ما نیز به‌خصوص بعد از تشکیل وزارت تعاون، رشد و توسعه این نهادهای مردمی چشمگیر بوده و روزبه‌روز گسترش بیشتری یافته‌اند. تعاونی‌ها به منزله یکی از کانون‌های رفع‌کننده نیازهای روزمره، جای واقعی خود را در بین توده‌های مردم باز کرده‌اند. از همین‌رو اکنون در کشورمان

ارتباط روزافزونی با انواع شرکت‌های تعاونی دارند. برخوردار شدن عموم مردم بویژه اقشار آسیب‌پذیر اعم از روستاییان، کارگران، کارمندان، جمعیت مهاجر و حاشیه‌نشینان از نعمت تعاون، که یک اصل پذیرفته‌شده در فرآیند توسعه اقتصادی کشور است، این مهم را به‌خوبی هویدا می‌سازد (حجازی، ۱۳۷۵).

متأسفانه با آنکه بخش تعاون، بر پایه قانون اساسی، یکی از سه بخش اقتصاد کشور به حساب می‌آید و با آنکه مسئولان و دست‌اندرکاران این بخش فعالیت‌های بنیانی و فراوانی را به اجرا گذاشته‌اند، هنوز هم لزوم افزایش کمی و بهبود کیفی تولیدات و خدمات تعاونی‌ها و نیز گسترش شبکه تعاونی‌های کشور برای دسترسی عامه مردم به ارمغان‌های نهضت تعاونی احساس می‌شود. به دیگر سخن، پایه اساسی توسعه فعالیت تعاونی‌ها و افزایش بهره‌وری تعاونی‌ها در سطح کشور، بویژه تعاونی‌های استان خراسان شمالی، نوع آموزش‌ها و ترویج بخش تعاون است که مقداری غریب مانده است. روشن است که بنا به اقتضای شرایط و ماهیت تعاون، گسترش و توسعه شبکه تعاونی‌ها به‌خصوص تعاونی‌های استان خراسان شمالی تنها از طریق توجه کافی و لازم به آموزش‌ها و ترویج توانمندی‌های بخش تعاون امکان‌پذیر است. «ترویج»، «آموزش» و «فعالیت‌های آموزشی و ترویجی» در دنیای امروز بسیار گسترده و متنوع شده است. با توجه به حجم وسیع تحولات و نوآوری و تغییر و ضرورت استفاده از آنها می‌توان بیان نمود که ترویج و آموزش تعاون و چگونگی روش‌های اجرای آن برای تعاونی‌های کشور و استان خراسان شمالی امری اجتناب‌ناپذیر است. از آنجاکه یکی از سیاست‌های کلی بخش تعاون، توسعه روش‌های آموزشی و ترویجی و سایر حمایت‌های لازم به‌منظور افزایش کارآمدی و توانمندی تعاونی‌های کشور است به آموزش و ترویج تعاونی‌های کشور برای تحقق مورد

فوق‌الذکر توجه کمتری شده و می‌شود و این امر مستلزم حمایت‌های جدی مسئولان و مدیران است. تعاونی‌های استان خراسان شمالی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و باید به آموزش و ترویج تعاونی‌های این استان و چگونگی روش‌های اجرای آن در جهت افزایش کارایی و بهره‌وری تعاونی‌ها توجه شود (جیمز و بدیان، ۱۳۷۵).

در عصر کنونی، تعاونی‌ها و بویژه تعاونی‌های استان خراسان شمالی که بالغ بر ۱۲۴۰ تعاونی است، دوره‌ای پرچالش و فراز و نشیب ولی جالب را تجربه می‌کنند. چراکه با توجه به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و سیاست‌های کلی بخش تعاون یعنی افزایش سهم بخش تعاون به ۲۵ درصد تا آخر برنامه پنج‌ساله پنجم؛ اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونی‌ها برای بی‌کاران در جهت اشتغال مولد؛ تأسیس تعاونی‌های فراگیر ملی برای تحت پوشش قرار دادن سه دهک اول جامعه به‌منظور فقرزدایی؛ توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به‌منظور افزایش کارآمدی و توانمندی تعاونی‌ها (ماهنامه تعاون، شماره ۱۷۷). اگر تعاونی‌های سطح کشور و بویژه تعاونی‌های استان خراسان شمالی می‌خواهند همپا و همسو با تحولات علمی، اقتصادی و اجتماعی جهان و جامعه به حیات خود ادامه دهند و پیشرفت کنند و درصد تحقیق سیاست‌های بخش کلی تعاون برآیند ناچار و ناگزیرند که آموزش و ترویج تعاون را به‌عنوان یک اصل و ضرورت درک کنند و تعاونی‌های بهتری نسبت به گذشته باشند. بر این اساس تعاونی‌ها به جای آنکه سازمان‌های دیروز باشند، باید به سازمان‌ها و تعاونی‌های آینده با نگاهی دقیق به بعد روش‌های آموزش و ترویج تعاون تبدیل شوند.

در نتیجه، پرسش‌های اصلی تحقیق حاضر به این صورت است که «آیا بررسی و نقد روش‌های آموزشی و ترویجی بخش تعاون در استان

خراسان شمالی» به افزایش کارایی و بهره‌وری تعاونی‌ها می‌انجامد؟ و راهکارهای اجرایی کردن این امر کدامند؟

اهداف تحقیق:

الف) اهداف زمینه ترویج بخش تعاون:

● بررسی جایگاه ترویج تعاون در استان خراسان شمالی و شعله‌ور ساختن شوق تعاونی در مردم و مدیران و مسئولان این استان جهت گرایش به استفاده از مزایا و تسهیلات تعاونی.

● شناسایی اولویت خدمات ترویج در هر برهه از زمان. چراکه انتخاب صحیح آن برای در دستور کار قرار گرفتن، می‌تواند موفقیت یا شکست تعاون استان خراسان شمالی را رقم بزند.

● ارائه راهکارهای ترویج تعاون در سطح استان خراسان شمالی در جهت ترغیب مردم و جامعه در توسعه فعالیت‌های تعاونی.

● ارائه یک راهبرد مناسب برای ترویج و گسترش تعاونگرایی در بین مردم و مسئولان استان خراسان شمالی در جهت تدارک زمینه‌هایی برای ایجاد یک نگرش و ذهنیت مناسب و مثبت در آنها برای گرایش به تعاون و فعالیت‌های تعاونی در این استان.

● بررسی مشکلات و شرایط کلی ترویج در بخش تعاون استان خراسان شمالی و نشان دادن تنگناها و عوامل بازدارنده در توسعه آن.

● ارائه پیشنهادهایی برای بهبود شرایط ترویج تعاون در رابطه با نظام ترویج بخش تعاون استان خراسان شمالی.

ب) اهداف زمینه آموزش تعاون:

● برنامه‌ریزی برای اجرای آموزش‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت پیش‌بینی‌شده در سیاست‌های آموزشی بخش تعاونی در بخش تعاون استان خراسان شمالی.

● جلوگیری از پراکندگی و عدم پیوستگی طرح‌ها و چارت‌های آموزشی پیش‌بینی‌شده در

بخش تعاون این استان.

- بررسی موانع و تنگناهای اجرایی آموزش‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت در سطح شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی و ارائه راهکارهایی در جهت بهبود و رفع مشکلات احتمالی.
- شناساندن اصول و اندیشه‌های اصیل تعاون و مدیریت تعاونی‌های استان خراسان شمالی.
- بررسی مشکلات و شرایط کلی آموزش در بخش تعاون استان خراسان شمالی و نشان دادن تنگناها و عوامل بازدارنده در توسعه آن.
- ارائه پیشنهادهایی برای بهبود شرایط آموزش تعاون در رابطه با نظام آموزش بخش تعاون استان خراسان شمالی.

فرضیات تحقیق فرضیه کلی:

روش‌های آموزشی و ترویجی بخش تعاون در استان خراسان شمالی اثربخش بوده و از لحاظ اجرایی با تنگناهایی مواجه می‌باشد.

فرضیات در زمینه ترویج تعاون:

فرضیه اول: روش‌های ترویجی بخش تعاون در استان خراسان شمالی در رفع نیازهای علمی، اجتماعی و تعاونی تعاونی‌ها موثر است.
فرضیه دوم: روش‌های ترویجی بخش تعاون در استان خراسان شمالی در توسعه و پیشرفت تعاونی‌ها موثر بوده است.

فرضیه در زمینه آموزش تعاون:

فرضیه اول: روش‌های آموزشی مطلوب باعث ارتقای سطح کیفی دانش و مهارت اعضای شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی می‌شود.

فرضیه دوم: روش‌های آموزشی مطلوب باعث افزایش کارایی و اثربخشی در ارائه خدمات و بهبود میزان پاسخگویی اعضای شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی می‌شود.

فرضیه سوم: روش‌های آموزشی مطلوب باعث توسعه آگاهی‌های عمومی به‌منظور افزایش کمیت و کیفیت ارائه خدمات در اعضای شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی می‌شود.

فرضیه چهارم: روش‌های آموزشی مطلوب باعث توانمندسازی مدیران و اعضای شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی می‌شود.

فرضیه پنجم: موفقیت روش‌های آموزشی بخش تعاون با محتوای آموزش‌های ارائه‌شده در اداره کل تعاون خراسان شمالی رابطه دارند.

روش تحقیق

روش تحقیق به‌کار گرفته شده در این پژوهش، روش تحقیق پیمایشی و از نوع کاربردی است. بدین منظور از روش کتابخانه‌ای برای تکمیل ادبیات و پیشینه علمی تحقیق استفاده شده است. به‌علت کمبود کتب و مطالب فارسی و همچنین جدید بودن موضوع، بیشتر از مقالات انگلیسی و اینترنت و سایت‌هایی در زمینه روش‌های آموزشی و ترویجی بخش تعاون استفاده شده است. داده‌های مورد نیاز از طریق توزیع و گردآوری پرسشنامه، از ادارات و شرکت‌های تعاونی مربوطه جمع‌آوری گردید. به‌علاوه جهت آشنایی با دیدگاه‌ها و نظرات اعضا و مدیران شرکت‌های تعاونی، همچنین مسئولان و دست‌اندرکاران برگزاری دوره‌های آموزش و ترویج تعاون، مصاحبه‌های متعددی با آنان صورت گرفته است که برخی از نتایج به‌دست‌آمده از این مصاحبه‌ها در قالب پیشنهادات این مقاله ذکر شده‌اند.

قلمرو تحقیق حاضر، در سطح ادارات و شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی است که اعضا آنها در دوره‌های آموزشی و ترویجی بخش تعاون شرکت کرده‌اند است. همچنین اجرای این تحقیق در سال ۸۵-۱۳۸۴ صورت گرفته است.

جامعه آماری مورد بررسی، شامل ادارات و

شرکت‌های تعاونی در سطح استان خراسان شمالی است که با توجه به موضوع تحقیق به صورت تصادفی بعضی از آنها انتخاب شده‌اند. براساس آمار به دست آمده، کل شرکت‌های تعاونی استان خراسان شمالی بالغ بر ۱۲۴۰ شرکت است. حجم نمونه متناسب با تعداد افراد جامعه و با استفاده از فرمول (۱) محاسبه شده است (آذر و مؤمنی، ۱۳۸۰).

جدول ۱: خلاصه نتایج فرضیه‌های تحقیق

ردیف	عنوان فرضیه	متغیر مستقل X	متغیر وابسته Y	سطح معنی دار	نتیجه آزمون	تغییر آزمون
۱	فرضیه اول ترویج	روش‌های ترویجی	رفع نیازهای علمی، اجتماعی و تعاونی	۴/۴۳	رد H_0	بین X و Y رابطه وجود دارد
۲	فرضیه دوم ترویج	روش‌های ترویجی	توسعه و پیشرفت تعاونی‌ها	۳/۹۴	رد H_0	بین X و Y رابطه وجود دارد
۱	فرضیه اول آموزش	روش‌های آموزشی	ارتقای سطح کیفی دانش و مهارت اعضا تعاونی‌ها	۵/۲۵	رد H_0	بین X و Y رابطه وجود دارد
۲	فرضیه دوم آموزش	روش‌های آموزشی	افزایش کارایی و اثربخشی در ارائه خدمات تعاونی‌ها	۶/۷۰	قبول H_0	بین X و Y رابطه وجود ندارد
۳	فرضیه سوم آموزش	روش‌های آموزشی	توسعه آگاهی‌های عمومی	۱/۷۴	قبول H_0	بین X و Y رابطه وجود ندارد
۴	فرضیه چهارم آموزش	روش‌های آموزشی	توانمندسازی مدیران و اعضا تعاونی‌ها	-۲/۷۱	قبول H_0	بین X و Y رابطه وجود ندارد
۵	فرضیه پنجم آموزش	روش‌های آموزشی	محتوای آموزش‌های ارائه شده	-۶/۶۷	قبول H_0	بین X و Y رابطه وجود ندارد

$$n = \frac{N_z^2 p(1-p)}{z^2(N-1) + z^2 P(1-p)}$$

N = حجم جامعه آماری که در تحقیق حاضر ۱۲۴۰ شرکت می‌باشد.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات به دو دسته تقسیم می‌شود:

روش‌های مستقیم نظیر مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه،

و روش‌های غیرمستقیم نظیر استفاده از اسناد و مدارک.

پس از جمع‌آوری و ویرایش پرسشنامه‌ها، داده تلخیص شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با آزمون Z و در سطح معنی‌داری ۹۵ درصد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. خلاصه نتایج آزمون‌ها در جدول شماره (۱) آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در تحلیل و تفسیر نتایج حاصل از آزمون‌های آماری، که به تأیید و عدم تأیید فرضیه‌های تحقیق انجامیده است، می‌توان به نکات ذیل اشاره نمود:

اصولاً یکی از اهداف برگزاری دوره‌های آموزشی و ترویجی در اداره کل تعاون خراسان

شمالی، همچنانکه در سند توسعه بخش تعاون آمده است، ارتقاء و به‌روز نمودن دانش و

مهارت‌های کارکنان و بهبود کارایی و اثربخشی آنان در اداره شرکت‌های تعاونی مربوطه است.

مورد تأکید قرار گرفتن آموزش و ترویج بخش تعاون از طرف وزارت تعاون و ادارات کل

تعاون مربوط، موجب گردیده است که بسیاری از اعضا تعاونی‌ها، به‌رغم میل خود، در دوره‌های

آموزشی و ترویجی برگزار شده از طرف اداره کل تعاون خراسان شمالی شرکت نمایند و با

مباحث و مهارت‌های جدیدی آشنا شده، یا بر دانسته‌هایشان افزوده گردد.

نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد حضور اعضای تعاونی‌ها در کلاس‌های آموزشی-ترویجی

نه تنها باعث افزایش اطلاعات و آگاهی‌های عمومی آنان نسبت به کارا بودن این دوره‌ها می‌گردد بلکه برخی تصورات نادرست و مخالفت‌های بی‌مورد نسبت به اثربخشی برگزار شدن این دوره‌ها را از بین می‌برد. همین تغییر نگرش و یادگیری مهارت‌های جدید، موجب بهبود توانایی اعضا و مدیران شرکت‌های تعاونی در توسعه بهره‌وری این شرکت‌ها، افزایش میزان پاسخگویی و در نتیجه ارتقاء کارایی و اثربخشی تعاونی‌ها گشته است. این پیامد روش‌های آموزشی و ترویجی درست بخش تعاون، همان

نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد حضور اعضای تعاونی‌ها در کلاس‌های آموزشی-ترویجی نه تنها باعث افزایش اطلاعات و آگاهی‌های عمومی آنان نسبت به کارا بودن این دوره‌ها می‌گردد بلکه برخی تصورات نادرست و مخالفت‌های بی‌مورد نسبت به اثربخشی برگزار شدن این دوره‌ها را از بین می‌برد

نکته‌ای است که در فرضیات اول و دوم بخش ترویج تعاون و فرضیات اول و دوم و سوم و چهارم بخش آموزش تعاون به آن توجه شده و داده‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش نیز، این واقعیت‌ها را تأیید می‌کنند.

در مورد علل تأیید فرضیه اول پژوهش در قسمت ترویج تعاون، که بیانگر تأثیر روش‌های ترویجی در رفع نیازهای علمی، اجتماعی و تعاونی شرکت‌های تعاونی است، باید به این

نکته اشاره شود که امروزه اهمیت ترویج تعاون در سطح جامعه به اندازه‌ای است که برای نهادینه کردن آن در جامعه و به تبع آن گسترش بخش تعاون، توجه و اهتمام جدی مسئولان ضروری است و مدیران باید به این اعتقاد و باور اساسی برسند که ترویج درست بخش تعاون و توجه به روش‌های مختلف ترویجی اعم از تهیه و چاپ بروشورهای ترویجی، برگزاری نمایشگاه توانمندی‌های بخش تعاون و شرکت‌های تعاونی و حمایت از تعاونی‌های برتر و نمونه، در واقع حاکی از تحقق سیاست‌های کلی اصل

یکی از اصول سیاست‌های کلی بخش تعاون که در سند توسعه بخش تعاون به عنوان یک اصل مهم صراحتاً به آن اشاره شده است، ترویج فرهنگ تعاون در جامعه و آموزش کلیه دوره‌های بهبود تعاونی‌هاست

۴۴ قانون اساسی و بخش تعاون است و باعث ایجاد رقابت بین تعاونی‌ها و در نتیجه توسعه و پیشرفت تعاونی‌های این استان می‌شود. با وجود نکات مطرح شده که حاکی از اثرات قابل توجه ترویج تعاون در نهادینه کردن بخش تعاون و رفع کلیه محدودیت‌های پیش پای توسعه و پیشرفت تعاونی‌ها و افزایش بهره‌وری آنهاست، فرضیه دوم بخش ترویج تعاون نیز تأیید می‌شود و اهمیت ترویج تعاون و توجه بیش از پیش به آن را، به عنوان شاخص توسعه و پیشرفت تعاونی‌ها، بارزتر می‌کند.

در مورد علل تأیید فرضیه اول پژوهش قسمت آموزش تعاون، که بیانگر تأثیر روش‌های آموزشی مطلوب در ارتقای سطح کیفی دانش و

مهارت اعضا تعاونی‌های استان خراسان شمالی است، باید به این نکته اشاره شود که در واقع انتظار تحقق اهداف سیاست‌های کلی بخش تعاون بدون آموزش همانند، یک کشتی بدون ناخدا است که هدف مشخصی ندارد و هرگز به ساحل موفقیت نائل نمی‌شود. چراکه یکی از اصول سیاست‌های کلی بخش تعاون که در سند توسعه بخش تعاون به عنوان یک اصل مهم صراحتاً به آن اشاره شده است، ترویج فرهنگ تعاون در جامعه و آموزش کلیه دوره‌های بهبود تعاونی‌هاست. وجود برخی از تعاونی‌های راکد و غیرسودآور، ناشی از بی‌توجهی به آموزش صحیح تعاون و نقش آن در ارتقای سطح کمی و کیفی دانش و مهارت اعضا تعاونی‌ها و توسعه آگاهی‌های عمومی آنان و در نتیجه افزایش کارایی و اثربخشی تعاونی‌ها و توانمندی مدیران آنها است.

علل رد فرضیه دوم و سوم و چهارم نیز که مدعی تأثیر روش‌های آموزشی درست و مطلوب بخش تعاون در توسعه آگاهی‌های عمومی، توانمندسازی مدیران و اعضا تعاونی‌ها و ارتقای سطح کیفی دانش و مهارت اعضا تعاونی‌ها می‌باشد، ناشی از همین موارد است.

در مورد علل رد فرضیه پنجم بخش آموزش تعاون که بیانگر رابطه موفقیت روش‌های آموزشی بخش تعاون با محتوی آموزش‌های ارائه شده در اداره کل تعاون خراسان شمالی می‌باشد، باید به این نکته اشاره شود که به طور کلی روش‌های آموزشی با نوع و محتوی آموزش‌های ارائه شده همگام نیست که ناشی از موارد ذیل است:

- فقدان یک برنامه مدون و استراتژیک و تقویم آموزشی درست در آن اداره کل.
- بی‌اعتقادی بعضی از مسئولان اجرایی آن استان به تعاون و اهمیت اصل آموزش در توسعه تعاونی‌ها.
- عدم تکمیل پست‌های سازمانی مربوط به آموزش، ترویج و تحقیقات در آن اداره کل.
- عدم کفایت بودجه ۴ درصد برای اجرای

آموزش‌های مورد نیاز تعاونی‌ها و همچنین مصرف نکردن آن.

● بی‌توجهی به اولویت‌های آموزشی تعاونی‌ها و عدم تناسب آموزش‌های ارائه‌شده با نیازهای واقعی تعاونی‌های مختلف. به‌طور مثال تعاونی‌های مرزنشینان بیشتر آموزش‌های مالی و بازاریابی و صادرات و واردات را می‌خواهند که در تقویم آموزشی آن استان گنجانده نشده است.

پیشنهادهات

۱- پیشنهاد می‌شود اداره کل تعاون خراسان شمالی نسبت به موارد ذیل که برآیندی از مصاحبه‌های تحقیق است اهتمام و توجه نماید: الف- برگزاری نمایشگاه‌ها جهت ارائه توانمندی‌های تعاونی‌های تولیدی و خدماتی؛

ب- تهیه فصلنامه تخصصی مطالعات تعاون خراسان شمالی؛

پ- انتشار متون ترویجی، آموزشی تعاون در قالب کتابچه‌های کوچک و توزیع آن در مراکز دانشگاهی، فرهنگی و غیره؛

ت- تدوین و تولید برنامه‌های سینمایی و رادیویی از مزایا و محاسن تعاون و نمایش آن در شبکه محلی خراسان شمالی؛

ث- چاپ و نشر کتابچه راهنمای تشکیل تعاونی و مراحل دریافت تسهیلات ویژه بخش تعاون؛

ج- تهیه و انعکاس مطالب ترویجی در وب‌سایت اداره کل تعاون خراسان شمالی.

۲- معرفی تعاونی‌های نمونه به‌منظور ایجاد بستر مناسب فرهنگی با هدف به‌وجود آمدن نگرش مثبت نسبت به حضور در عرصه کارهای اقتصادی.

۳- شناسایی کلیه فارغ‌التحصیلان جویای کار از طریق اداره کار و تفکیک آنها به تناسب رشته تحصیلی و تخصصی و سپس دعوت از آنان در گروه‌های محدود و متجانس با هدف تشویق به مشارکت در تعاونی‌های اشتغالزای.

۴- ایجاد دوره‌های آموزشی مختلف بر حسب نوع تعاونی‌ها و ارتقای سطح علمی آنان جهت بهره‌وری هرچه بیشتر تعاونی‌های استان خراسان شمالی. به‌طور مثال ارائه آموزش لازم در مورد تعاونی‌های زنبور عسل.

۵- پیشنهاد می‌شود با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان و شهرستان‌ها نسبت به آموزش روستائیان در جهت چگونگی استفاده از ضایعات بخش کشاورزی اقدام شود و این ضایعات به‌طور بهینه بازیافت شوند و چنانچه شرایط ایجاد تعاونی برای بازیافت این محصولات مناسب است نسبت به معرفی و شناسایی آن جهت کمک به روستائیان و اشتغالزایی آنان اقدام لازم صورت گیرد.

۶- به لحاظ تحقق سیاست‌های بخش تعاون، که یکی از ارکان آن توسعه اشتغالزایی و رفع بی‌کاری است، پیشنهاد می‌شود اداره کل تعاون خراسان شمالی یک نماینده و مأمور و یا ناظر مقیم در اداره فنی حرفه‌ای، آموزش‌های فنی و کاردانش زیر نظر آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و... داشته باشد تا شاهد تشکیل و توسعه تعاونی‌های تخصصی و بنگاه‌های کوچک زودبازده در آنها باشیم.

۷- به دلیل فقدان آگاهی‌های لازم از چگونگی تشکیل هر نوع تعاونی و تسهیلات تعلق گرفته به آن در بین افراد جامعه و کلیه ادارات و در سطح روستاها، پیشنهاد می‌شود. برای آگاهی دادن به کلیه علاقه‌مندان به تشکیل تعاونی اقدامات لازم صورت پذیرد.

۸- ارائه آموزش‌های لازم درخصوص صنعت‌های مختلف مثل صنایع دستی، صنایع کشاورزی و صنایع قالبی همراه با فعالیت‌های ویژه عملی از سوی کارگزاران که می‌تواند در زمینه به فعلیت رساندن ظرفیت‌های بالقوه مؤثر باشد.

۹- آموزش در زمینه چگونگی مراحل و فرایند طرح‌های زودبازده و بنگاه‌های کوچک اقتصادی.

چراکه اکثراً از تسهیلات ویژه متعلق به طرح‌ها و نوع تراز سود و زیان و بهره‌وری زودبازده آنها اطلاعی ندارند.

۱۰- راه‌اندازی و ایجاد تعاونی‌های فعال در زمینه خدمات آموزشی و ترویجی در بخش تعاون استان خراسان شمالی با حمایت ویژه مسئولان این بخش که بتوانند بخشی از آموزش و ترویج حاشیه‌ای را به آنها واگذار کنند و از مشکلات آن تاحدی بکاهند.

۱۱- به جهت تحقق سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران توسط مقام معظم رهبری و همچنین الزام ارتقای سهم بخش تعاونی از ۵ درصد کنونی به ۲۵ درصد اقتصاد کشور و گسترش تعداد تعاونی‌های کشور و تعاونی‌های استان خراسان شمالی، از ۱۲۴۳ به بالای ۲۰۰۰ تعاونی، گسترش روزافزون و بیش از پیش آموزش و ارائه آموزش‌های تخصصی بخش تعاون را طلب می‌کند که در این راستا باید برنامه‌ریزی استراتژیک چشم‌انداز آموزشی بخش تعاون استان خراسان شمالی صورت گیرد و یک نقطه مطلوب آموزشی در یک فاصله زمانی خاص در نظر گرفته شود.

۱۲- باتوجه به وجود بودجه ۴ درصد حق آموزش تعاونی‌ها پیشنهاد می‌گردد در جهت تحقیق این مورد و برای ارائه آموزش‌های تخصصی لازم و تقویت محتوای آموزش‌های ارائه‌شده، برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد. همچنانکه از مصاحبه‌ها هم برمی‌آید متأسفانه این یک نقطه ضعف آموزشی بخش تعاون این استان است.

۱۳- پیشنهاد می‌شود نسبت به ارزیابی عملکرد (Performance Appraisal) آموزشی بخش تعاون این استان توجه لازم صورت گیرد تا نقاط ضعف آموزشی بعد از ارائه آن مشخص گردد و در جهت رفع آن و تقویت نوع و محتوای آموزش‌های ارائه‌شده، برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد.

۱۴- تعیین و تدوین محتوای آموزشی متناسب با هر دوره و هدف آموزشی ادارات و شرکت‌های تعاونی بخش تعاون استان خراسان شمالی از طریق دعوت و کسب نظر از استادان، متخصصان و کارشناسان آموزشی مرتبط با هر دوره آموزشی.

منابع و مأخذ:

- حجازی، یوسف (۱۳۷۵)، مهندسی فرایند فعالیت‌های آموزشی و ترویجی، تهران: معاونت ترویج و مردمی وزارت جهاد.

- جمشیدی، حسین، (۱۳۸۵)، ترویج تعاون: جایگاه، ضرورت‌ها و برنامه‌ها، ماهنامه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون، شماره ۱۸۰، پیاپی ۲۶۹.

- جیمز، بافرود و آرتور جی بدیان (۱۳۷۵)، مدیریت در ترویج، ترجمه: دکتر محمد چیدری، تهران: وزارت جهاد، معاونت ترویج و مشارکت مردمی.

- سلیم، غلامرضا (۱۳۸۲)، اصول آموزش و ترویج تعاونی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

- سند توسعه بخش تعاون، (۱۳۸۵)، وزارت تعاون، معاونت آموزش و تحقیقات و ترویج.

- سند توسعه بخش تعاون استان خراسان شمالی، (۱۳۸۵)، قسمت آموزش و تحقیقات و ترویج اداره کل تعاون خراسان شمالی.

- شاعری علی محمد و حشمت‌الله سعیدی (۱۳۸۲)، راهنمای عملی مشارکت و ترویج منابع طبیعی، تهران: نشر پونه.

- ماهنامه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعاون - تهران: وزارت تعاون، معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون، شماره ۱۷۷، پیاپی ۲۶۶.

- محمودی درخش، رضا و نازنین ورامینی، (۱۳۸۵)، ضرورت و اهمیت ارزشیابی در برنامه‌های ترویج تعاون، ماهنامه اجتماعی و فرهنگی تعاون، شماره ۱۸۴، پیاپی ۲۷۳.

منابع لاتین:

- [HTTP://WWW.TAAVON.gov.ir/Training.php](http://WWW.TAAVON.gov.ir/Training.php).Online.
- [HTTP://WWW.DANESHYAR.COM/Training.php](http://WWW.DANESHYAR.COM/Training.php).Online.
- [HTTP://WWW.Resaerch and Development.COM/Trining.php](http://WWW.Resaerch and Development.COM/Trining.php).Online.

مالکیت پایدار سهام عدالت

مهرشاد نجفی - کارشناس مالی

مالکان اصلی یا بدوی.
۳- پرداخت بموقع سود سهام در حداقل زمان ممکن پس از تصویب مجمع عمومی به حساب بانکی مالکان سهام طبق مشخصات منطبق با اسناد سهام.

۴- ممنوعیت در قسم معامله (خرید و فروش) بخشی از سهام که بهای آن از محل سود سهام تادیه نشده است.

۵- حمایت لازم و کافی به نحوه شکل‌گیری و استقرار و فعالیت شرکت‌های تعاونی سهام عدالت شهرستانی با تخصیص حداقل امکانات و منابع ضروری، به منظور نهادینه کردن طرح توزیع و اداره سهام عدالت و ارتقاء بازدهی تعاونی‌هایی که در خط مقدم این نهضت اقتصادی فعالیت دارند.

۶- فرهنگ‌سازی و ترویج محاسن سهامداران در بین اقشار مشمول، از طریق برنامه‌های مختلف فرهنگی بویژه با حمایت رسانه ملی با هدف رشد دانش و آگاهی از حقوق مالکانه و بهره‌مندی از منافع بلند مدت حفظ سهام عدالت.

۷- نظارت بر توزیع سهام و پرداخت سود مربوط از سوی مبادی ذیربط به منظور رفع نواقص موجود. بی‌شک موفقیت نسبی طرح، اجرای بهینه توزیع و حفظ مالکیت سهام عدالت، در گرو برنامه‌ریزی صحیح و حمایت معنوی و فرهنگی مستمر از سوی متولیان امور شامل دولت، بخش تعاون، صاحب نظران اقتصادی و دانشگاهی و حتی آموزگاران و ائمه جمعه و جماعت خواهد بود، تا با ارشاد و روشن نمودن افکار عمومی از دست اندازی جریان‌های فئودالی در مالکیت سهام عدالت ممانعت شود.

اندیشه واگذاری بخشی از ثروت ملی به صاحبان اصلی آن یعنی مردم، طرحی پسندیده و درخور شأن نظام اسلامی است. تا با تقویت بنیه مالی خانوارهای متوسط و کم درآمد و بی‌بضاعت، عدالت، جاری و مملوس‌تر گردد. شکی نیست که پایداری و استمرار مالکیت سه دهک پائین نسبت به سهام اعطائی، از توزیع آن مهمتر و دارای اهمیت بیشتری است. لذا دولت محترم می‌باید تمهیدات علمی و عملی لازم را برای جلوگیری از نشست و یا تبخیر سهام عدالت از حیظه مالکیت اصلی به عرصه متمولان و صاحبان ثروت، به مورد اجرا گذارد. تحقق این مهم با برنامه‌ریزی دقیق و منطقی، دور از دسترس نخواهد بود. چرا که با تشریح آثار و منافع بلند مدت مالکیت سهام عدالت، آحاد مردم مشمول، در حفظ آن اهتمام خواهند نمود. از این رو توصیه‌های ذیل به عنوان مبانی پایداری مالکیت بدوی سهام عدالت مؤثر و مطلوب به نظر می‌رسد:

۱- با بررسی حقوقی و هماهنگی‌های لازم با مبادی ذیربط قضایی، نقل و انتقال سهام عدالت به غیر از سهامداران سه دهک پائین جامعه، با سایر افراد اکیداً ممنوع گردید و در صورت ضرورت صرفاً این معاملات با سهامداران مشمول دارای کد ویژه و مورد تأیید شرکت تعاونی سهام عدالت شهرستان ذیربط انجام پذیرد.

۲- تأسیس صندوق ضمانت سهام عدالت با تخصیص درصدی از سود سالانه به عنوان اندوخته به منظور اعطای تسهیلات جایگزین فروش سهام با توثیق سهام مربوط برای جلوگیری از نقل و انتقال و فروش آن توسط

اثر اعتبارات اعطایی به تعاونی‌های تحت پوشش وزارت تعاون بر اشتغال (استان فارس)

محمدحسین رستمیان

چکیده

اشتغال یکی از مباحث اصلی در اقتصاد هر کشوری به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران است که با موج جمعیت جوان روبه‌رو می‌باشد، ایجاد فرصت‌های شغلی برای دستیابی به درآمد مشروع و جلوگیری از گسترش آسیب‌ها و معضلات اجتماعی امری است ضروری. از طرفی منابع و اعتبارات دولتی محدود است و تکافوی ایجاد رشد و اشتغال و شکوفاسازی بخش‌های مختلف اقتصادی را نمی‌کند. یکی از انواع کمک‌های مالی دولت به طرح‌های تعاونی در کشور ما، اعطای تسهیلات به‌صورت وام در قالب تبصره‌های بودجه است که در مورد واحدهای تعاونی همه‌ساله صورت گرفته است. مجریان طرح‌های تعاونی در قالب یک سیستم بوروکراتیک اداری با مراجعه به دستگاه‌های اجرایی ذیربط و از طریق بانک‌های عامل تسهیلات مزبور را دریافت نموده و در جهت تحقق اهداف خود مورد استفاده قرار می‌دهند. با اینکه در سال‌های گذشته میلیاردها ریال وام و اعتبارات در اختیار طرح‌های تعاونی قرار گرفته است، هنوز اطلاعات جامع، دقیق و هدفمندی از نتایج و عملکرد اثربخش اعطای تسهیلات مزبور بر ایجاد اشتغال و... در دسترس نمی‌باشد. به‌خصوص آنکه طبق بررسی‌های انجام‌شده، تصمیم‌گیری، پرداخت و تخصیص اعتبارات در عمل بسیار پیچیده و طولانی بوده و در مجموع باعث کندشدن رشد متغیرهای کلان اقتصادی از جمله اشتغال شده است.

در این مقاله براساس بررسی جامع تعاونی‌هایی که طی سال‌های ۷۹، ۸۰ و ۸۱ برنامه سوم توسعه متقاضی دریافت تسهیلات بوده‌اند و اطلاعات موجود در دفتر آمار و اطلاعات و دفتر تسهیلات بانکی وزارت تعاون و به‌دست‌آوردن اطلاعات بهنگام از عملکرد آنها در ارتباط با دریافت اعتبارات و ایجاد اشتغال عملکرد آنها، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و بررسی خواهد شد که طرح‌های تعاونی متقاضی تسهیلات به چه میزان توانسته‌اند اهداف خود را در ایجاد اشتغال جوابگو باشند. از طرف دیگر در مسیر دریافت اعتبارات مزبور با چه مسائلی و مشکلاتی مواجه بوده‌اند. در این مقاله از روش‌های اقتصادسنجی و به‌کارگیری مدل‌های خطی و غیرخطی به تفکیک سال‌های موردنظر و تعیین و بررسی ضرایب و شاخص‌های مهم از جمله تسهیلات، نتیجه‌گیری لازم بر اساس مدل‌ها انجام خواهد شد و با بررسی قوانین و بخشنامه‌های اجرایی قانون بودجه، نقش آنها در جذب و اخذ تسهیلات بررسی خواهد شد.

واژه‌گان کلیدی: اشتغال، تعاون، تسهیلات بانکی، موانع جذب تسهیلات.